

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Полтавська обласна державна адміністрація (Україна)
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет Гренландії (Гренландія)
«1 грудня 1918 р» Університет Альба Юлія (Румунія)
Сучавський університет імені Штефана Маре (Румунія)
Інститут транспорту та зв'язку (Латвія)
Бургенландський університет прикладних наук (Австрія)
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (Україна)
Київський національний університет будівництва та архітектури (Україна)
Національний університет «Запорізька політехніка» (Україна)
Львівській державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (Україна)
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Україна)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)
Сумський державний аграрний університет (Україна)

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

07 листопада 2024 року

Co-funded by
the European Union

Полтава
2024

СЕКЦІЯ 4
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ЦИФРОВОМУ
ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: УКРАЇНА-ЄС
(FORMATION OF THE PERSONALITY DEVELOPMENT STRATEGY IN THE DIGITAL EDUCATIONAL
SPACE: UKRAINE-EU)

*(в рамках реалізації Проєкту ЄС Еразмус+ Жан Моне «Формування стратегії розвитку
особистості в цифровому освітньому просторі: Україна-ЄС», Проєкт 101127592 –
FPDSDESUEU)*

УДК 658.1

Чижевська Л.В., д.е.н., професор
Державний університет «Житомирська політехніка»
(м. Житомир, Україна)

Кулик В.А., д.е.н., професор
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ЦИФРОВИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У
ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ²

У сучасному світі, який невпинно трансформується під впливом глобалізації та діджиталізації постійно трансформуються інструменти за допомогою яких індивід досягає своїх особистих цілей протягом життя. Зокрема, протягом останніх століть сформувалися способи використання соціального, економічного, особистого, політичного та культурного капіталів (5К), у той час як у 21 столітті необхідним інструментом для досягнення цілей стало вміння використовувати цифровий капітал.

В узагальненому вигляді, вміння використовувати цифровий капітал набуває певний індивід, коли має доступ до мережі Інтернет, отримує знання та навички для її використання; а також отримує певні соціальні переваги від комбінації попередніх двох пунктів. Ці вміння у кожного індивіда на планеті відрізняються, оскільки кожен із нас народжується та розвивається у різних умовах. Найбільші нерівності у вмінні використовувати цифровий капітал виникають внаслідок цифрових розривів.

Перший рівень цифрового розриву виникає при нерівному доступі усіх мешканців планети до мережі Інтернет, другий рівень цифрового розриву пов'язаний із різним рівнем цифрових знань і навичок та можливостями щодо їх набуття; третій рівень цифрового розриву розглядається як нерівність у отриманні соціальних вигід від використання Інтернету.

Проте, використання цифрового капіталу не є альтернативою отримання вигід від використання соціального, економічного, особистого, політичного та культурного капіталів (5К). Цифровий капітал повинен і може використовуватися лише у взаємодії із кожною складовою наведених 5К. Для того, щоб зробити прибутковими ресурси, отримані від цифрової сфери, і перетворити їх на соціальні ресурси, людям потрібен позитивний взаємозв'язок між цифровим капіталом і соціальним, політичним, економічним, особистим і

² Materials prepared as part of the Erasmus+ Jean Monnet Module project implementation «Formation of the personality development strategy in the digital educational space: Ukraine-EU» № 101127592 – FPDSDESUEU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH (Grant Agreement № 101127592 – FPDSDESUEU). Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

культурним. Ця взаємодія допомагає людям перетворювати цифрові ресурси на соціальні та використовувати всі переваги, які пропонує Інтернет. Оскільки соціальна та цифрова нерівності тісно переплетені та мають тенденцію впливати одна на одну, цифрову нерівність необхідно аналізувати у зв'язку з соціальним, культурним, економічним, політичним та особистим контекстом, у якому вона породжується.

Розглянемо визначення поняття «цифровий капітал». Поняття «капітал» вже давно виходить за рамки економічного аспекту. З кінця 80-х років XX століття вченими капітал розглядається як «сукупність фактично придатних для використання ресурсів і повноважень, які відіграють життєво важливу роль у виробництві та відтворенні прибутків у житті індивідів»; «капітал відноситься до запасів інтерналізованих здібностей, а також екстерналізованих ресурсів, які є дефіцитними та соціально цінними. Як і більш традиційну форму капіталу, їх можна трансформувати та продуктивно реінвестувати»; «виходячи за межі економічного капіталу, капітал може бути соціальним та культурним» [1].

Ці дві ключові риси – накопичення та можливість переходу з однієї сфери на іншу – характеризують капітал. Цифровий капітал охоплює обидві зазначені характеристики, тому його можна вважати одним із видів капіталу.

Схожим поняттям до поняття «цифрового капіталу» є «інформаційний капітал». Чи є між ними відмінності, чи вони є взаємозамінними поняттями?

Інформаційний капітал – це концепція, яка стверджує, що інформація має внутрішню цінність, якою можна обмінюватися і використовувати всередині організацій та між ними. Інформаційний капітал означає, що обмін інформацією є засобом розподілу влади, підтримки персоналу та оптимізації робочих процесів. Термін «інформаційний капітал» позначає форму капіталу, яка переважає в інформаційній економіці. Якщо в індустріальній економіці найважливішою формою капіталу був промисловий капітал - машини, акції та будівлі, то в інформаційній економіці інформаційний капітал - патенти, торгові марки та інші форми інтелектуальної власності, а також менш чітко визначені об'єкти, такі як гудвіл, інтелектуальний або соціальний капітал, ноу-хау та корпоративна культура - стають найважливішими формами капіталу.

Цифровий капітал – це накопичення цифрових компетенцій (інформація, комунікація, безпека, створення контенту та вирішення проблем) і цифрових технологій. Як і у випадку з усіма іншими капіталами, його безперервна передача та накопичення мають тенденцію зберігати соціальну нерівність. Іншими словами, цифровий капітал – це набір інтерналізованих здібностей (цифрові компетенції), а також «зовнішні ресурси» (цифрова технологія), які можна історично накопичувати та передавати з однієї сфери на іншу. Рівень цифрового капіталу, яким володіє людина, перебуває під впливом якості Інтернету (другий рівень цифрового розриву), який, у свою чергу, може бути «конвертований» в інші форми капіталу (економічний, соціальний, культурний, особистий і політичний) у соціальній сфері, тим самим впливаючи на третій рівень цифрового розриву [2].

Цифровий капітал, таким чином, є капіталом-мостом між життєвими шансами онлайн і офлайн, який не тільки дозволяє ефективно використовувати попередні капітали в цифровій сфері, але й підтримує їх, відтворюючи прибутки в офлайн сфері. Реальні переваги, які користувачі отримують від використання Інтернету, ґрунтуються на їхніх попередніх капіталах плюс їх взаємодії з цифровим капіталом як під час, так і після онлайн-досвіду. Цифровий капітал перетворює офлайн-діяльність (сформовану 5К) у цифрову діяльність (час, проведений онлайн, знайдена інформація та знання, набуті ресурси та навички та типи дій, що здійснюються тощо), і, у свою чергу, така онлайн-діяльність перетворюється на зовнішні соціальні ресурси (краща робота, вища зарплата, більша соціальна мережа, кращі знання тощо). Цей новий капітал взаємодіє з кожним окремим капіталом, і плоди цієї взаємодії мають наслідки як для цифрової, так і для соціальної сфери.

Цифровий капітал глибоко переплітається з попередніми капіталами та покладається на них для перенесення в соціальну тканину онлайн-досвіду, перетворюючи його на соціальні ресурси. Таким чином, п'ять попередніх капіталів користувачів та їх взаємодія з цифровим

капіталом є життєво важливими як у процесі цифрового включення/виключення, так і у визначенні нерівності щодо використання ІКТ та передачі в соціальну сферу переваг, отриманих онлайн. Виключення або обмежений доступ до цифрової сфери, в якій циркулює економічна та соціально важлива інформація та здійснюються деякі з найважливіших людських соціальних видів діяльності, є одним із головних джерел соціальної нерівності.

Список використаних джерел

1. Ragnedda M. (2018). Conceptualizing digital capital. *Telematics and Informatics*, 35(8), 2366-2375. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2018.10.006>
2. Van de Werfhorst H.G., Kessenich E., Geven S. (2022). The digital divide in online education: Inequality in digital readiness of students and schools. *Computers and Education Open*, 3, 100100. <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2022.100100>

УДК 330

Чичкало-Кондрацька І.Б., д.е.н.,
професор кафедри міжнародних економічних відносин та туризму;
Кандзюба І.В., асистент кафедри менеджменту і логістики, аспірантка
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК

Дистанційне навчання – це сучасна освітня форма, яка активно розвивається в умовах цифровізації та зростаючої важливості інформаційних технологій. Особливого значення ця форма здобуття знань набула під час глобальної пандемії COVID-19, коли більшість навчальних закладів по всьому світу були змушені швидко перейти на онлайн-формат. Проте цей формат навчання не лише відкрив нові можливості, а й поставив перед студентами нові виклики. Студенти повинні самостійно організувати навчальний процес, встановлювати пріоритети та підтримувати мотивацію без традиційного контролю з боку викладача та тиску з боку класного колективу.

Дистанційне навчання ставить в центр уваги розвиток таких ключових рис, як самодисципліна, самостійність та мотивація.

Онлайн-освіта, поєднує в собі використання цифрових технологій для забезпечення навчального процесу. Воно включає синхронні (онлайн-заняття в режимі реального часу) та асинхронні форми (самостійна робота з навчальними матеріалами). Така форма навчання дозволяє студентам отримувати знання незалежно від місця перебування, що є надзвичайно зручним. Проте основна відповідальність за ефективність навчального процесу в дистанційному форматі лягає на студента. Це передбачає більшу гнучкість у виборі часу та місця навчання, але водночас вимагає високого рівня самоорганізації та дисципліни.

Системи дистанційного навчання, такі як Moodle, Google Classroom, Zoom та інші платформи, дають можливість учням навчатися, отримувати зворотний зв'язок від викладачів та виконувати завдання з будь-якої точки світу. Водночас, відсутність фізичної присутності в навчальній аудиторії може ускладнювати підтримку дисципліни та залученість до навчального процесу, особливо у молодших студентів.

Самодисципліна – це одна з найважливіших навичок, яка розвивається в процесі дистанційного навчання. У традиційній системі освіти викладачі контролюють присутність студентів на заняттях, нагадують про дедлайни та постійно підтримують їх активність. У дистанційному навчанні такі механізми контролю значно слабші, і значну частину відповідальності за організацію навчального процесу учні беруть на себе.

Дослідження Вільямса показало, що студенти, які беруть участь у дистанційних програмах, поступово демонструють вищий рівень самодисципліни в порівнянні з тими, хто